

Valtioneuvoston tiedonanto Eduskunnalle
22.6.2010 nimitetyn pääministeri Mari Kiviniemen
hallituksen ohjelmasta

SUOMI EHYENÄ KASVUN, TYÖLLISYYDEN JA KESTÄVYYDEN URALLE

1. Hallituksen tavoitteena on edistää talouden vakautta, kestävä kasvun edellytyksiä, tasa-arvoa ja yhteiskunnallista eheyttä. Hallituksen tavoitteena on vahvistaa Suomen kilpailukykyä ja rakentaa vähäpäästöistä Suomea. Näin toimien voidaan työn ja yrittäjyyden kautta turvata kestävästi yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja suomalaisten hyvinvointi. Kestään ei jätetä hyvinvoinnista osattomaksi.

Työnteon on oltava aina taloudellisesti kannattavaa. Hallitus huolehtii osaamisen, työn ja yrittämisen edellytyksistä koko maassa. Hallituksen tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen pitkällä aikavälillä 75 prosenttiin kasvua tukemalla ja rakenteellisin uudistuksin, jotta hyvinvointimme voidaan turvata.

Hallitus aloittaa työnsä tilanteessa, jossa maailmanlaajuisen taantumän jäljet ovat näkyvissä, ja jossa kansainväliseen talouden kehitykseen liittyy edelleen epävarmuuksia.

Suomen talouden tulevaisuuden haasteita ovat globaalin talouden edellyttämät uudistukset, varautuminen ikääntymisestä aiheutuvien menojen kasvuun, taantumän kustannusten oikeudenmukainen jakaminen sekä alueellisten- ja hyvinvointierojen tasoittaminen.

Taantumän jäljet näkyvät julkisessa taloudessa vielä vuosia. Tasapainottavat toimet ajoitetaan ja mitoitetaan siten, etteivät ne haittaa talouden elpymistä ja työllisyyden kasvua.

Mitä aiemmassa vaiheessa julkisen talouden kestävyysongelmaan puututaan, sen paremmin Suomi vastaisuudessa selviää.

Hallitus käynnistää valmistelun kansainvälisten suuntaviivojen mukaisesti laajemman kehitysindikaattorin käyttöön ottamiseksi bruttokansantuotteen rinnalle lähivuosina. Tällaiset indikaattorit kuvaavat talouden kehityksen lisäksi inhimillistä hyvinvointia ja ympäristön tilaa.

2. Suomea kohdannutta historiallisen syvää taantumaa on hoidettu suunnitelmallisesti ja vaiheittain. Kansainvälisen kysynnän romahduksesta aiheutuvaa talouden taantumaa ei olisi voitu estää kansallisin toimin. Suomi on elvyttänyt onnistuneesti kotimarkkinoita pitäen yllä kuluttajain luottamusta. Valitun talouspolitiikan linjan ansiosta työttömyys on selvästi alhaisempaa kuin se olisi voinut olla suhteessa bruttokansantuotteen voimakkaaseen supistumiseen.

Rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseksi Euroopan unionin alueella tehdyt ja kansallisesti voimaan saatetut päätökset ovat perusta kestäväälle talouskasvulle. Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden epävakaus aiheuttaa yhä suurta epävarmuutta tulevien vuosien talouskasvulle. Euroalueen vakauden ja luottamuksen palauttamiseksi on tehty mittavia toimia. Vakauden palauttaminen sekä laina- ja korkomarkkinoiden normalisoituminen ovat jatkossakin erittäin tärkeitä tavoitteita. Luottamusta lisää myös se, että kaikki jäsenmaat ovat sitoutuneet taloutensa tervehtyttämiseen. Pankkien stressitestien tulosten julkaisu ja mahdollisesti tarvittavien tukitoimenpiteiden käyttö vähentävät talouden epävarmuutta. Nämä toimet antavat mahdollisuuden julkisen talouden pitkäjänteiselle tasapainottamiselle myös Suomessa.

Suomi toimii aktiivisesti EU:ssa rahoitusmarkkinoiden läpinäkyvyyden ja kestävyuden parantamiseksi. Tulevien vuosien talouskasvu tarvitsee vakaat ja hyvin toimivat rahoitusmarkkinat. Suomi tukee komission työtä kansainvälisten rahoitusmarkkinolainsäädännön aikaansaamiseksi.

3. Vuonna 2010 julkisen talouden alijäämän arvioidaan syvenevän yli kolmen prosentin alijäämärajan. Hallituksen tavoitteena on että Suomi palaa euroalueen ensimmäisten maiden joukossa Euroopan unionin vakauskriteerien mukaiseen kuntoon.

Hallitus sitoutuu supistamaan vuonna 2011 julkisen talouden alijäämän alle Euroopan unionin kasvu- ja vakaussopimuksessa asetetun reilusti alle kolmen prosentin rajan.

Hallitus sitoutuu vastuulliseen ja pitkäjänteiseen finanssipolitiikkaan. Hallitus jatkaa Vanhasen II hallituksen ohjelmassa sovitun mukaista kehysmenettelyä ja noudattaa toukokuussa 2007 vahvistettua vaalikauden kehystä. Hallituksella on valmius kehysten sisäisiin siirtoihin kasvun ja työllisyyden edistämiseksi.

Määräaikaisten tai kertaluonteisten elvytystoimien vaikuttavuus ja kustannukset kohdentuvat vuosille 2009–2011. Näiden toimien osalta ei tarvita erillisiä irtaantumisia koskevia päätöksiä.

Hallitus laatii kahdelle tulevalle vaalikaudelle ulottuvan suunnitelman julkisen talouden vakauttamiseksi ja kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi saatuaan käyttöönsä kolmikantaisesti tehtävän Kestävän talouskasvun ja työllisyyden -ohjelman valmistelun tulokset. Hallitus odottaa tältä valmistelulta kunnianhimoisia ja konkreettisia esityksiä.

Vuoden 2010 aikana otetaan ensimmäiset askeleet kohti julkisen talouden tasapainottamista. Sovittujen arvonlisäverojen, energiaverojen sekä makeis- ja virvoitusjuomaverojen finanssipolitiikkaa kiristävä vaikutus on vajaa yksi prosentti bruttokansantuotteesta.

Julkista taloutta on edelleen vahvistettava, jotta kestävyysvaje tulisi kurrottua umpeen vuosikymmenen loppuun mennessä. Julkisen velan osuus bruttokansantuotteesta vakautetaan alle 60 prosentin tasolle.

4. Suomen selviytymisen elementit ovat kasvun rakentaminen, tuottavuuden nostaminen, työurien pidentäminen ja työtä lisäävät uudistukset, verotuksen rakenteellinen uudistaminen verotulojen lisäämiseksi sekä menokuri.

Selviytymisen uraa rakennetaan vaiheittain ja suunnitelmallisesti, äkkiliikkeitä välttäen, kasvua ja yhteiskunnan eheyttä tukien.

Mikäli kansainvälinen taloustilanne kuitenkin muuttuu jyrkästi, hallituksella on valmius toimia nopeasti ja tehdä talouden kestävyyttä lisääviä päätöksiä.

5. Hallituksen tavoitteena on luoda puitteet ennusteita nopeammalle talouskasvulle ja korkeammalle työllisyysasteelle koko maassa.

Viennin edistämiseksi, investointien vauhdittamiseksi ja pk-yritysten rahoituksen turvaamiseksi lisätään erityisrahoituksen riskinottoa, selvitetään vientitakuulain muuttaminen ja tarkistetaan suhdannerahoituksen käyttötarkoitusta.

Hallitus tukee kasvuyrittäjyyden edellytyksiä. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnassa painotetaan aiempaa enemmän tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten kaupallistamista ja kansainvälistymistä. Hallitus jatkaa edelläkävijämarkkinoiden luomista erityisesti ympäristöliiketoiminnassa.

Hallitus toteuttaa uusiutuvan energian velvoitepaketin edellyttämät lainsäädäntöhankkeet ja tekee sitovat päätökset koko paketin tarvitsemasta rahoituksesta.

Kasvua edistävien infrastruktuuri-investointien osalta selvitetään millä budjetti- tai rahoitusmenettelyillä suuret investoinnit kyetään hoitamaan tarkoituksenmukaisesti.

6. Tulevaisuuden talouskasvun yhä tärkeämpi tekijä on osaavan työvoiman riittävä määrä. Mahdollisimman suuren työpanoksen edellytyksiä ovat koulutukseen perustuva ammattitaito, korkea työvoimaan osallistumisen aste, työperusteinen maahanmuutto, työhyvinvointi, riittävän pitkät työurat sekä matala rakenteellinen työttömyys.

Työurien pidentäminen edellyttää nuorten työelämään siirtymisen nopeuttamista, työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista, työssä jaksamisen tukemista, vanhemman väestön työpanoksen lisäämistä sekä työelämän kehittämistä siten, että varhaisen työkyvyttömyyden ja eläköitymisen syihin pystytään vaikuttamaan. Ahtelan työelämäryhmän esityksiä toteutetaan käynnistetyn valmistelun pohjalta. Hallitus valmistelee sovitulla tavalla yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa eläkejärjestelmän kehittämisvaihtoehtoja.

Nuorten varhaista syrjäytymistä työmarkkinoilta ehkäistään. Hallituksen tavoitteena on varmistaa koulutuspaikka jokaiselle perusopetuksen päättävälle nuorelle. Työvoimapolitiikan toimissa otetaan huomioon kasvanut nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys.

Hallitus toimii työelämän tasa-arvon edistämiseksi. Samapalkkaisuusohjelmaa jatketaan. Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö valmistelevat yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa esityksen vanhemmuuden kustannusten jakamisesta ja valmistellaan esitykset perhevapaa järjestelmän kehittämiseksi sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän esitysten pohjalta.

7. Verotuksen kehittämistä valmistellaan talouskasvua ja työllisyyttä, kestävää kehitystä sekä verotulojen kasvua ja verotulopohjan laajenemista edistävään suuntaan.

Harmaan talouden torjuntaohjelmassa linjatut toimenpiteet toteutetaan. Kiireellisimpiä hankkeita ovat rakennusalan urakanantajan ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen, lähetettyjen työntekijöiden verovastuun tehostaminen, verohallinnon vertailutietotarkastusten mahdollistaminen luottolaitoksissa ja tilaajavastuulain mukaisten tietojen saaminen julkiseen rekisteriin.

Hallitus jatkaa ekologista verouudistusta muuttamalla energiaverot ympäristöperusteisiksi. Uusiutuvien liikennepolttoaineiden käyttöön ja vähäpäästöisten autojen käyttöönottoon kannustetaan.

8. Julkisten menojen taso ja rakenne on sopeutettava olosuhteiden vaatimusten mukaiseksi. Hallitus jatkaa tuottavuusohjelman toteuttamista. Kunta- ja palvelurakenteen uudistamista jatketaan palveluiden laadun ja saatavuuden turvaamiseksi sekä menokasvun hillitsemiseksi. Julkisen palvelujärjestelmän tuottavuutta parantavat toimet ovat olennaisia kestävyysvajeen supistamisen kannalta. Niiden avulla voidaan turvata laadukkaat palvelut tulevaisuudessa. Kuntien järjestämisvastuulla olevien hoito- ja hoivapalvelujen toimivuutta ja tuottavuutta parannetaan. Tuottavuuden parantamisessa henkilöstön osaamisella ja asiantuntemuksella on merkittävä rooli.

Kuntatalouteen valmistellaan kehysmenettely, jolla voidaan hallita keskipitkällä aikavälillä kuntien kustannuskehitystä turvaten palveluiden saatavuus koko Suomessa.

Julkishallinnon tietojärjestelmät sovitetaan yhteen mahdollisimman pikaisesti. Julkisen sektorin IT- konserniohjausta keskitetään ja sitä vahvistetaan. Hallitus tekee periaateratkaisut, jotka mahdollistavat julkisen sektorin hallussa olevan tiedon avaamisen ja saatavuuden tietosuojaa vaarantamatta.

9. Työmarkkinoilla ja työelämässä tapahtuneet globaalien työnjaon aiheuttamat muutokset korostavat entisestään yhteistyön merkitystä ja tarvetta. Toimivan yhteisen sopimisen järjestelmä on kilpailuetu. Siinä otetaan huomioon globalisaatiosta sekä väestön ikääntymisestä johtuvat tosiasiat.

Maailmantalouden elpyminen voidaan Suomessa hyödyntää tehokkaimmin hallituksen, elinkeinoelämän ja palkansaajien laaja-alaisella yhteistyöllä, jonka yhdeksi tavoitteeksi on asetettava kansainvälisen kilpailukykyämme turvaaminen.

Työmarkkinaratkaisulla on suuri vaikutus Suomen kilpailukykyyn, työllisyyteen ja julkisen talouden tasapainoon. Hallitus arvioi elokuussa budjettiriihessä toimia, joilla voidaan edistää maltillisia palkkaratkaisuja ja tukea kansalaisten ostovoimaa.

Hallitus on ottanut vastaan työmarkkinajärjestöjen kaksikantaisen sopimus- ja työrauhajärjestelmän arviointi- ja kehittämisryhmän johtopäätökset ja osallistuu esityksen mukaisesti valmistelutyöhön.

10. Hallitus jatkaa Matti Vanhasen II hallituksen, hallitusohjelman ja vaalikauden puolivälin ns. politiikkariihen päätösten toteuttamista.